

دین شنائی

درس لکھا دھارا

سید محمد باقر سیستانی

مترجمان

محمد مہدی عظیم منش
محمد حسن قاسمی
سید محمد احمدی

دین شناسی

درس گفتارهای سید محمد باقر سیستانی

انتشارات دلیل ما

مترجمان: محمد مهدی عظیم منش، محمد حسن قاسمی، سید محمد احمدی

مدیر هنری و طراح جلد: محمد اهوز

چاپ اول: بهار ۱۴۰۳

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپ: نگین

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۴۴۲ - ۳۶۲ - ۵

تلفن و شماره: ۳۷۷۴۴۹۸۸ - ۳۷۷۳۳۴۱۳ (+۹۸۲۵)

دفتر مرکزی: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه ششم، واحد ۶۱۲ و ۶۱۳
باز با ما: Info@dalilema.ir | www.dalilema.ir (خرید آنلاین)

مراکز پخش

قسم. خیابان معلم. مجتمع ناشران. طبقه B. واحد ۴۴ | تلفن: ۳۷۷۴۴۹۸۸ و ۳۷۷۳۳۴۱۳
قسم. خیابان صفائیه. رویروی کسب. ۳۸. پلاک ۷۵۹ | تلفن: ۳۷۷۳۷۰۰۱ و ۳۷۷۳۷۰۱۱
تهران. خیابان انقلاب. خیابان فخر رازی. نبش بن بست ری. پلاک ۶۱ | تلفن: ۶۶۴۴۴۱۴۱
مشهد. چهارراه شهید. ضلع شمالی باغ نادری. کوچه شهید خوراک. چند گنجینه کتاب. طبقه اول | تلفن: ۳۲۲۳۷۱۱۳-۵

انتشارات دلیل ما
www.dalilema.ir

مرکز نشر و پخش کتب معارف اهل بیت (ع)
۹ سال ناشر نمونه و برگزیده کشوری
با تولید بیش از ۱۰۰۰ عنوان کتاب

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
موضوع
دین
Religion
دین پژوهش
Religion - Research
شابک افزوده
شابک افزوده
شابک افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دهوی
شماره کتابشناسی ملی

سیستانی، سید محمد باقر، ۱۳۲۶ -
درس گفتارهای در دین شناسی / سید محمد باقر سیستانی؛
مترجمین محمد حسن قاسمی ساوجب، محمد مهدی عظیم منش، سید محمد احمدی.
تهران، دلیلی ماه ۱۴۰۳.
۲۴۴ ص.
۵ - ۳۶۲ - ۴۴۲ - ۶۰۰ - ۹۷۸.
سیستانی، سید محمد باقر، ۱۳۲۶ - - - - -
دین
Religion
دین پژوهش
Religion - Research
قاسمی ساوجب، محمد حسن، ۱۳۲۹ - - مترجم
عظیم منش، محمد مهدی، ۱۳۲۰ - - مترجم
احمدی، سید محمد، ۱۳۷۲ - - مترجم
BP ۱۰/۵
۳۶۱/۸
۹۵۱۷۱۴۲

• فهرست مطالب •

| درس گفتار اول | تجربه من از دین

- ۱۰ ..... مقدمه
- ۱۲ ..... گام نخست / چرا باید به مسأله‌ی دین پرداخت؟
- ۱۶ ..... نگاه ویژه‌ی خداوند متعال به انسان
- ۲۰ ..... گام دوم / بررسی دین اسلام
- ۲۷ ..... رویکرد امیرالمؤمنین علیه السلام تأکیدی بر حقانیت اسلام
- ۳۰ ..... اما من؛

| درس گفتار دوم | آیا در مورد خدا شک است؟

- ۳۴ ..... درآمد
- ۳۴ ..... محور بحث و اهمیت آن
- ۳۶ ..... نشانه‌های هستی و دلالت آن بر وجود خدا
- ۴۰ ..... توضیح علمی نشانه بودن و دلالت هستی بر خدای تعالی
- ۴۳ ..... * دلالت تغییر هستی بر صانع
- ۴۵ ..... * دلالت حادث بودن هستی بر صانع

- خلاصه و نتیجه‌گیری ۴۹
- * سبب از بین رفتن «دلالت و نشانگری هستی بر صانع» از ذهن انسان چیست؟ ۵۰
- * نقش کشف کردن سبب‌های تجربی در پذیرفتن صانع چیست؟ ۶۰
- * انسان چه طور می‌تواند به این درک عمیق دست پیدا کند و به آن مطمئن شود؟ ۶۲
- لزوم جست‌وجو و پیگیری و حقیقت‌جویی ۶۳
- قواعد تحقیق و دست یافتن به حقیقت ۶۵
- ۱. قاعده اهمیت دادن به هر چیز با توجه به سطح اهمیت آن ۶۵
- ۲. قاعده‌ی تناسب بین شبهاتی (جوسازی‌هایی) که انسان با آن‌ها برخورد داشته و بین تلاشی که لازم است در مواجهه با آن‌ها بکند. ۶۶
- ۳. قاعده‌ی لزوم اهمیت دادن به پختگی و استواری موضع ۶۷
- ۴. قاعده‌ی وابسته نبودن انسان از خواسته‌ها و امیالش در راه جست‌وجو از حقیقت ۷۰
- نتیجه‌گیری: نمثل خدا در همه‌ی موجودات به شکلی واضح ۷۱
- پرسش و پاسخ ۸۱
- چه کسی خالق هستی را ایجاد کرده است؟ ۸۱
- آیا حدوث جهان از هیچ‌چیز (از لاشیء) ممکن است؟ ۸۴
- میزان سازگاری عوارض سلبی با منافع بسیاری‌ها بابه وجود آمدن هستی از موجودی هدفمند ۸۶

الف | درس گفتار شیوه‌ی شناخت دین

- درآمد: چرا شناخت دین؟ ۹۲
- تعریف قرآن کریم از دین ۹۴
- شیوه‌ی بحث ۹۷
- نخست- شناخت دین همانگونه که هست ۹۷
- دوم- شناخت دین از دریچه اسلام ۹۹
- تبیین و شناسایی دین ۱۰۶
- الف) دیدگاه دین پیرامون انسان ۱۰۷
- ب) نگاه دین به وجود و موضوع خدا ۱۲۶
- ج) دیدگاه دین درباره‌ی رابطه میان خدا و انسان ۱۳۵
- توصیف بینشی که خود کسب کرده‌ام ۱۵۲

درس گفتار چهارم | اهمیت تحقیق درباره دین

- درآمد ۱۵۸
- طرح و نقشه‌ی مباحث ۱۶۱
- مقدمه: شناخت مختصری از دین ۱۶۲
- فصل اول / اهمیت شناخت درستی و حقانیت دین ۱۶۷
- آثار تحصیل معرفت و شناخت ۱۶۸
- سطوح اهتمام رفتاری و شناختی متناسب با موضوعات ۱۷۱
- قواعد اهتمام فطری نسبت به رفتار و شناخت ۱۷۳
- توضیح قاعده اخلاق برای اهتمام رفتاری و شناختی و کاربرد آن در دین ۱۷۳
- توضیح قاعده حکمت برای استتمام رفتاری و شناختی و پیاده‌سازی آن در مورد دین ۱۷۶
- پایه‌ی فطری بایستگی حقیق در مورد دین برای کسی که در صدق آن تردید دارد ۱۸۶
- قاعده‌ی معادله‌ی سه وجهی ۱۸۷
- قاعده‌ی ارزش احتمال پیش از فحش ۱۸۹
- فصل دوم / بایسته‌های تحقیق پیرامون دین ۱۹۳
- شرط اول: واقع‌گرایی ۱۹۳
- شرط دوم: تناسب میزان بررسی با اهمیت موضوع ۱۹۶
- پاره‌ای از مصادیق کوتاهی در بررسی راجع به دین ۲۰۱
- تشریح برخی نکات عقلانی مهم در جایگاه بحث و بررسی و اجرایی‌سازی آن در مورد دین ۲۰۲

درس گفتار پنجم | روش دین در ارشاد انسانی

- مقدمه ۲۱۰
- نمونه‌هایی از آیات قرآن کریم در دعوت سنجیده به ایمان ۲۱۳
- روش بحث ۲۱۵
- انواع خطاب‌ها ۲۱۷
- ویژگی‌های مخاطبه‌ی عقلانی ۲۱۸
- تکیه بر پایه‌ی عقلانیت شناختی عمومی ۲۲۸
- رهنمودهای عمومی و کلی قرآن درباره تشویق به عقلانیت در شناخت دین ۲۲۹
- اعتماد خطاب قرآن بر پایه حکمت ۲۳۹
- تکیه‌ی خطاب قرآنی بر پایه‌ی ارزش‌های والا ۲۵۲

متن حاضر مجموعه‌ای از سخنرانی‌هایی است که در جمع اساتید دانشگاه و دانشجویان ایراد شده است. این سخنرانی‌ها درباره «چیستی دین و حقانیت و نیاز به آن» با توجه به شبهات و افکار مطرح شده در عصر ما بوده است. این سخنرانی‌ها شامل مباحثی در توضیح پیام‌های مهم دین و ارزش‌های والای آن است و بیان می‌کند که دین در ترسیم ابعاد گوناگون زندگی و انسان رویکرد عقلانی متریقی‌ای دارد. دین هم‌چنین در تشریح و قانون‌گذاری از فطرتی آراسته نشأت می‌گیرد و بر مقتضیات ضمیر انسان استوار است. مطالب تفصیلی دیگری نیز در این سخنرانی‌ها موجود است.

هدف از ایراد این مجموعه سخنرانی‌ها تشویق و کمک در شناخت عمیقی است که دست یافتن به آن مقتضای عقل و روحیه دین است.

چه بسا محتوای مشترک در چند سخنرانی، تجربه خواننده این مجموعه را به خود جلب کند. از آنجاکه این سخنرانی‌ها در مناسبت‌های مختلف با فاصله زمانی و برای مخاطبان متفاوتی انجام شده است، تنظیم محتوای هر یک با توجه به مقتضای خود آن جلسه بوده است، و این چنین اختصاصی منجر به این اشتراک و تکرار شده است.

با این حال به دلیل مزایایی که همین چینش فعلی دارد - و خواننده در خلال مطالعه کتاب آن را لمس خواهد کرد -، ترجیح دادیم که در این چینش تصرف نکنیم و آن را در قالب کتابی متشکل از فصولی متفاوت در نیاوریم.